

El temps que corre

'Liberanos, Domine'

Joan F. Mira

A la vora esquerra del Tiber, entre la gran sinagoga i l'església medieval de Santa Maria in Cosmedin, hi ha un espai ample i obert que és un dels llocs que més m'agraden de Roma. La sinagoga és una arquitectura moderna i poc atractiva, però conserva, almenys en el nom del seu carrer, el record dels nostres jueus expulsats el 1492 i acollits allà per Alexandre VI: el carrer es diu Via Catalana, i aquells jueus eren quasi tots valencians. Al costat hi ha el teatre de Marcello, rematat per construccions que van pertànyer a la família Savelli, grans enemics dels Borja i suposats destinataris d'una carta famosa, plena de bestieses increïbles i d'injúries contra el papa valencià (heretge, jueu, anticrist, seguidor de Mahoma són de les més suaus), que és un dels papers fundadors de la llegenda borgiana. Hi ha el pòrtic d'Octàvia, bellíssim, hi ha les columnes del temple d'Apol·lo, les falces verdes del Capitoli, i allà al costat hi ha l'església de San Nicola in Carcere, que es veu com incrustada en un temple romà, ara no recorde de quin déu. El lloc es diu Foro Olitorio, perquè allà hi hagué en temps antics el mercat de l'oli, sant Nicolau és el sant Nicolau universal, bisbe de Mira, patró de les criatures (Sankt Niklaus, Santa Claus...) i també de les donzelles casadores, com es demostra a Sant Nicolau de València on cada dilluns hi ha tantes mares que fan les caminates, entrant i eixint set vegades, i demanen un bon marit per a la filla. En fi, aquell San Nicola in Carcere (era al costat d'una presó) va ser l'església titular del cardenal Roderic Borja, lloc estratègic que controlava un dels passos essencials del Tiber, i allà vaig entrar jo fa pocs dies, una vesprada quaresmal i ja penitencial. No és una església gran, ni de les més belles de Roma, ni de les més plenes de pintures i escultures, però té un regust particular d'espai poc turístic, que no és una església-museu com tantes altres, que no és un monument mort (de tota manera, allà va molta més gent que ací a misses i rosaris), que conserva aquella olor d'encens i de cera vella que sembla indissociable de la devoció més clàssica, barroca i popular, de litúrgies complexes i cants en llatí. I això és el que vaig trobar, exactament, quan vaig entrar-hi fa pocs dies. Amb l'afegit, poc habitual, d'una presència del sector professional, vull dir del clero, com no havia vist mai en una església aïllada i petita i en una cerimònia marginal. A més d'alguns sagristans revestits i de monges auxiliars, hi havia un bisbe amb capa magna, mitja dotzena més de sacerdots amb capa, uns altres vint o trenta amb roquet blanc, i potser una cinquantena de capellanets joves, seminaristes o estudiants, també amb roquet i sotana. Tots, amb colors de pell perfectament ecumènics, blancs, negres, orientals, morenos, rossos, una petita mostra de la universalitat romana.

Hi havia, doncs, més celebrants que assistents a la processó penitencial. Van baixar a una petita cripta llòbrega plena de relíquies, van rodejar l'església per fora i per dins, i tot el

temps un bon home que anava davant tocava una campaneta penjada d'uns pals, lentament com en un funeral, ding... ding... ding, i dos capellans joves d'aspecte més aviat germànic cantaven –en llatí, no cal dir-ho– les lletanies penitencials. Primer la invocació a la divinitat trinitària, a la Mare de Déu, als arcàngels, als patriarques i a tots els sants i santes, incloses totes les santes verges i viudes. Després, a demanar al Senyor que ens allibere dels mals que ens amenacen: de tot pecat, *liberanos, Domine*, de la teua ira, *liberanos*, i allibera'ns també de la mort imprevista i sobtada, de les insídies del diable, de l'odi i de la mala voluntat, de l'esperit de la fornicació, del llamp i la tempesta, del flagell del terratrèmol, de la pesta, la fam i la guerra, i de la mort perpètua. No és un mal programa, però, que l'"esperit de la fornicació", cosa ben viva i sucosa, tinga el mateix valor terrible que la pesta, la fam i la guerra, el llamp i la tempesta resulta més aviat sorprenent. Jo, que responia *liberanos, Domine* per no fer cara de turista, en aquell punt no vaig obrir la boca.

"Van baixar a una petita cripta llòbrega plena de relíquies, van rodejar l'església per fora i per dins, i tot el temps un bon home que anava davant tocava una campaneta penjada d'uns pals, lentament com en un funeral, ding... ding... ding, i dos capellans joves d'aspecte més aviat germànic cantaven –en llatí, no cal dir-ho– les lletanies penitencials"